

ens productum, eo q̄ habet esse ab alio, & sibi derelictum quocunque alio circumscripto nō habet esse, ex consequenti est nō ens ex se, ergo possibile vt dicatur possibile, quod ex se non habet esse, & potest esse per aliud, & quia intelligentia, & cæli, & animæ eorum sunt producta, vt tenet ipse in lib. sua. Meta. c. 2. ideo locat ea inter possibilis, & bre uiter secundum ipsum non datur ens productum siue materiale, siue immateriale, quod sit necesse esse, ex consequenti, solum primum principium est necesse esse.

Circa mentem Auic. aduertit vt videre poteris in lib. 12. Meta. com. 41. de quo plenam fecimus mentionem in q. 28. huius libri, tenet necessarium esse duplex quoddam ex se quoddam ex alio. De eo quod est ex alio ponit exemplum de motu cæli, quem dicit esse necessarium, & tamen est ex alio, i. a motore, eo q̄ motui contrariatur quies, & ideo motus in se est possibilis non esse per quietem oppositam. Si ergo debet esse necessarius, habebit hoc ab altero, i. a motore æterno omnino immobili, & sine discontinuatione mouente. Necessarium ex se ponit ens permanens, & substantiam incorruptibilem, vt intelligentiam & cælum, ita q̄ secundum ipsum repugnat, substantiam aliquam esse possibilem ex se, & necessariam ex alio. Arbitratur enim in prædicto com. q̄ natura possibilis & transmutaretur in naturam necessariam, quod est falsum & impossibile: quoniam repugnat vnū oppositum transmutari in aliud oppositum, sed potius destruitur, non enim calidum transit in frigidum, sed corrupto calido fit frigidum, & q̄ hæc fuerit opinio sua, vide in comm. 41. huius lib. ab eo loco ubi incipit, Et ideo non est verum aliquid possibile esse ex se, vique ibi, Omnis igitur potentia mouens, &c.

Quantum ad 2. a. quomodo B. T. concordat cum Comm. aduertit, q̄ concordat in conclusione, sc. q̄ aliquid productum ab alio est necessarium, sicut exemplificat de motu cæli. Non tamen concordat in extensione conclusionis, quoniam Com. tenet eam verificari solum de ente successiuo, vt de motu cæli & tempore. Sed B. Thom. tenet eam verificari & in ente successiuo & in ente permanenti incorruptibili, vt in cælo & intelligentia, ita q̄ licet habent esse ab alio, & non habeant esse ex se, tamen possunt dici necessaria, quod non concedit Auic. si autem Com. teneret cælum & intelligentiam esse effectiuè à primo principio, cum secundum Peripateticos sint entia necessaria, eo q̄ sunt incorruptibilia & æterna, tunc B. T. & Com. concordarent in conclusione, & in extensione conclusionis. Sed iam 3. in q. 28. huius libri manifestauimus, q̄ Com. non concedit causam productiuam omnium entium, ideo B. Th. non in toto concordat cum illo, licet magis laudet opinionem Com. quam Auicenas, in quaestione de potentia Dei, q. 6. art. 3. ubi utranque pertractat.

Quantum ad 3. f. quomodo opinio B. Th. contineat veritatem, & sic Peripatetica, magis quam opinio Scoti aduertit, q̄ in vno sensu vera est, in alio non. Ideo vt videatur rei veritas, propono quatuor distinctiones, deinde formabo conclusiones responsiuas cum probationibus suis absolute & iucundè.

Prima distinctio est de possibili, possibile dicitur dupliciter.

Primo aliquid est possibile per potentiam intrinsecam actiuam, vel passiuam. Actiuam, vt possibile est homini ambulare, ex eo q̄ habet potentiam progressiuam: passiuam, vt possibile est hominem mori, ex eo quod habet materiam subiectam priuationi.

Secundo, aliquid dicitur possibile, non per potentiam intrinsecam, sed per non repugnantiam, vel ad quod non sequitur impossibile, vel quod non implicat contradictionem: vt possibile est esse duos soles, vel duas lunas, eo q̄ si ponatur, nulla sequitur repugnantia. Primum dicitur possibile reale, Secundum possibile logicum.

Secunda distinctio est de impossibili, impossibile dicitur dupliciter. Primo, per carentiam vel defectum potentia actiuæ vel passiuæ: Actiuæ, vt impossibile est talpam videre: passiuæ, vt impossibile est cælum vel intelligentiam corrumpi. Secundo, aliquid dicitur impossibile propter repugnantiam terminorum, tunc enim sequitur contradictio: vt impossibile est hominem esse asinum, esset enim rationale & non rationale.

Tercia distinctio est de necesse: necesse est duplex, scilicet absolute & conditionate, necesse absolute sumitur à causa intrinseca, vt à forma vel materia. A forma, vt necesse est hominè

esse rationalem. A materia, vt necesse est elementatum esse corruptibile. Conditionate sumitur ab efficiente vel à fine. Ab efficiente, vt necesse est lapidem sursum proiectum ascendere, A fine, vt necesse est hominem volentem viuere, respirare. Sed necessitatem conditionatam dimittamus, quoniam non deseruimus nobis.

Quarta distinctio, necesse absolute est duplex, quoddam per causam intrinsecam tantum, vt cælum esse incorruptibile, eo q̄ non habet principium intrinsecum, quo possit nō esse. Quoddam per causam intrinsecam, & per efficientiam suam, & per habitudinem terminorum, ita q̄, si non esset, sequeretur conditio, & est illud cuius esse non dependet ab alio, imò suum esse est de ratione sua, & hoc modo solum primum principium est necesse esse, quoniam dum dico Deus est, ly est, est de ratione sua, quoniam nullū extraneum est in Deo: vnde si dico, Deus non est, est implicatio contradictionis, quoniam esse & non esse attribuitur Deo. Nam in subiecto implicatur esse, cum Deus sit suum esse, & ex prædicatione negato attribuitur non esse, vnde sicut ista, homo est animal, est necessaria ex habitudine terminorum, ita & ista, Deus est.

Prima conclusio, Intelligentiam desinere esse vel non esse, est possibile secundo modo, sed non primo modo. Dico secundo modo, quoniam non sequitur contradictio, si ponatur desinere esse. Potest enim non conseruari à Deo, quo non conseruante desinet esse. Dico, sed non primo modo, quoniam cum sint simplices formæ, non habent potentiam passiuam intrinsecam, nec materiam, qua possint desinere esse, ergo illas desinere non est possibile primo modo.

Secunda conclusio, Intelligentias desinere esse, est impossibile primo modo, sed non secundo modo. Dico primo modo, quoniam non habent principium intrinsecum suæ distinctionis, cū careant materia ex qua, & in qua. Dico sed non secundo modo, quoniam si desinant esse, non sequitur contradictio, vt prius dictum est, ergo eas desinere esse, non est impossibile secundo modo.

Tertia conclusio, Intelligentias esse, est necesse absolute primo modo, quia non possunt non esse per causam intrinsecam, nec per naturam suam, quæ caret omni principio intrinseco corruptionis, cū sint simplices actus.

Quarta conclusio, Intelligentias esse, non est necesse absolute secundo modo, i. ex habitudine terminorum, quoniam si ponantur non esse, vel nō conseruari, nulla sequitur contradictio.

Quinta conclusio, Deum esse, est necesse esse primo & secundo modo: patet primo modo, quoniam est actus purus, ergo non habet principium intrinsecum corruptionis: patet secundo modo, quoniam esse, est de ratione Dei: vnde vix diximus, sicut ista, homo est animal, est necessaria, ex habitudine terminorum, ita & ista, Deus est.

Sexta conclusio, Solus Deus est necesse esse absolute secundo modo, loquendo de incomplexis, quoniam solus habet esse ex se, & est penitus independens, ergo per nullam causam intrinsecam, nec extrinsecam potest non esse, & hoc est illud necesse esse, quod probat esse tantum vnum, & non posse multiplicari.

Quantum ad 4. f. ad opinionem Scoti aduertit, quod in 7. sen. dist. 8. q. 4. in ratione, ad secundum argumentum in fine quaestionis, tenet cum Auic. quod ens productum non potest diuidi in necessarium & possibile, imò quod omne productum est ens possibile & contingens, quia ex se non habet esse, & potest desinere esse, si sibi relinquatur, sequentes autem Scot. conantur pluribus modis arguere contra determinationem factam per via Beati Thomæ. Præcipue aut sic arguunt: Quod in se est impossibile, nulli potentia est possibile, alioquin impossibile fieret possibile. Sed si substantia abstracta non sunt possibiles, non esse in se, sequitur, quod sint impossibiles non esse in se, & æquipolent enim non possibile & impossibile, per nullam ergo potentiam poterunt non esse, siue intrinsecam siue extrinsecam, quod est falsum, & repugnans determinationi factæ.

Ad hoc patet tibi solutio, si sciueris applicare distinctiones suprapositas, probat enim solum, quod substantia abstracta sunt possibiles secundo modo, & nō primo modo, cum quo itaq; sunt necesse esse absolute primo modo, iuxta tertiam conclusionem suprapositam: vnde quando arguitur, Quod in se est impossibile, nulli potentia est possibile, hæc non est vera, nisi de impossibili secundo modo, & quando arguitur